

20. marts 2013

Vejledning om beskæftigelses- og rodematerialer

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	1
1 Indledning	2
1.1 Baggrund for vejledningen.....	2
1.2 Formål med vejledningen.....	2
1.3 Lovgrundlag	2
1.4 Formål med beskæftigelses- og rodemateriale ift. svins adfærd.....	3
1.5 Særlige forhold.....	4
2 Materialer, tildeling og mængde	5
2.1 Materialer	5
2.2 Tildeling	6
2.3 Mængde.....	7
3 Eksempler på materialer der opfylder kravene til beskæftigelsesmateriale, rodemateriale og en kombination af beskæftigelses- og rodemateriale.....	8
3.1 Materialer som kan opfylde kravene om både beskæftigelses- og rodemateriale	8
3.2 Materialer der alene kan opfylde kravet om rodemateriale (dvs. skal suppleres med beskæftigelsesmateriale)	11
3.3 Materialer som alene kan opfylde kravet om beskæftigelsesmateriale (dvs. skal suppleres med rodemateriale)	12
4 Sammenfatning	12
5 Ved udbrud af halebidning.....	14
6 Generelt.....	15

1 Indledning

1.1 Baggrund for vejledningen

I 2006 udstedte Justitsministeriet en vejledning om beskæftigelses- og rodematerialer. Baggrunden herfor var, at kravet i lovgivningen om rodematerialer havde givet anledning til en betydelig mængde indskærpelser, og at der havde været rejst tvivl om, hvordan kravet kunne opfyldes, herunder hvilke materialer der kunne anvendes, samt hvordan og i hvilken mængde materialerne kunne tildeles.

Siden 2006 har kravet imidlertid fortsat givet anledning til et forholdsvis stort antal sanktioner. Fødevarestyrelsens gennemførte i 2011 en såkaldt nulpunktsundersøgelse, som viste, at bestemmelserne om beskæftigelses- og rodematerialer hører til de dyrevelfærdsmæssige krav i forbindelse med hold af svin, som stadigvæk hyppigt giver anledning til sanktioner.

1.2 Formål med vejledningen

Denne vejledning har til formål at tydeliggøre og præcisere Fødevarestyrelsens tolkning af lovgivningen vedrørende beskæftigelses- og rodemateriale.

Det skal dog understreges, at i en kontrolsituation vil vurderingen af det aktuelle materiale altid bero på en konkret faglig vurdering, om hvorvidt lovgivningens krav om beskæftigelses- og rodemateriale anses for overholdt.

Det skal endvidere bemærkes, at den endelige afgørelse af, hvordan reglerne om beskæftigelses- og rodemateriale skal fortolkes, henhører under domstolene.

I forbindelse med denne vejledning er der udarbejdet en ”positivliste” med eksempler på, hvordan kravet til beskæftigelses- og rodemateriale kan imødekommes i de forskellige staldafsnit. Denne kan findes på Fødevarestyrelsens hjemmeside:

<http://www.foedevarestyrelsen.dk/Selvbetjening/Guides/Sider/Rode--og-beskaeftigelsesmateriale-til-svin.aspx>

1.3 Lovgrundlag

Det fremgår af Rådets direktiv 2008/120/EF om fastsættelse af mindstekrav med hensyn til beskyttelse af svin (svinedirektivet), at ”svin skal have permanent adgang til en tilstrækkelig

mængde materiale, som de på rette vis kan undersøge og rode i". Det er imidlertid Fødevarestyrelsens vurdering, at det må bero på en oversættelsesfejl, når der i den danske version af direktivet bruges ordet "rode". I den engelske version tales om "investigation and manipulation activities" altså "undersøgelse" og "manipulation", det der er omfattet af begrebet "beskæftigelse". Der var dog krav om rodemateriale i dansk lovgivning inden direktivet trådte i kraft. I forbindelse med direktivets gennemførelse i dansk lovgivning, valgte man at opretholde kravet om rodemateriale.

Kravet om beskæftigelses- og rodemateriale findes i følgende lovgivning:

- § 5 i lov nr. 104 af 14. februar 2000 om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin. Heraf fremgår det, at smågrise, avls- og slagtesvin skal have permanent adgang til en tilstrækkelig mængde halm eller andet manipulerbart materiale, der kan opfylde deres behov for beskæftigelses- og rodemateriale.
- § 9 i lov nr. 404 af 26. juni 1998 om indendørs hold af drægtige søer og gylte. Denne paragraf medfører, at kravet også gælder for søer og gylte.
- § 20 i bekendtgørelse nr. 323 af 6. maj 2003 om beskyttelse af svin (svinebekendtgørelsen). Denne paragraf medfører, at kravet også omfatter pattegrise og orner.

1.4 Formål med beskæftigelses- og rodemateriale ift. svins adfærd

Det følger af bilaget til svinedirektivet, at svin skal have permanent adgang til en tilstrækkelig mængde materiale, som svinene kan undersøge og manipulere. Dette krav omfatter i dansk lovgivning såvel beskæftigelses- som rodemateriale.

Det følger endvidere af forarbejderne til § 5 i lov om smågrise, avls- og slagtesvin¹: "at det manipulerbare materiale må antages at skulle tildeles på gulvet, hvor dyrene kan rode i det, hvis det skal opfylde kravet om rodemateriale".

På baggrund af ovenstående vurderer Fødevarestyrelsen, at følgende forhold skal være opfyldt for hhv. beskæftigelsesmateriale og rodemateriale:

¹ Bemærkninger til forslag til lov om ændring af lov om indendørs hold af drægtige søer og gylte og lov om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin.

Beskæftigelsesmateriale

Materialer, der tilgodeser svinenes behov for at beskæftige sig, dvs. undersøge deres omgivelser (både vertikalt og horisontalt). Svin undersøger deres omgivelser ved at udføre rode-, snuse-, bide- og tyggebevægelser. For at opnå værdi som beskæftigelsesmateriale skal materialet være manipulerbart og deformerbart, men materialet, deformerbart skal ikke nødvendigvis tildes på gulvet.

Rodemateriale

Materialer, der opfylder svinenes behov for at udføre rodeadfærd, dvs. udføre rodebevægelser. Behovet for at udføre rodeadfærd anses for at være opfyldt, hvis svinet – stående i sin naturlige stilling og med hovedet rettet nedad – kan rode med trynen i materialet. Materialet skal således være manipulerbart, deformerbart og placeret i gulvniveau for at kunne anvendes som rodemateriale.

1.5 Særlige forhold

Vejledningens generelle indhold om materialer, mængde, tildeling samt eksempler er udarbejdet med henblik på de forskellige grupper af svin. Generelt er det de samme materialer og den samme tildelingsmetode som gælder for alle grupper af svin. Opmærksomheden skal dog henledes på, at der for følgende grupper gælder særlige forhold:

- For løsgående søer og gylte i drægtighedsstalden er der krav om strøelse. Der benyttes derfor ofte materialer, som kan opfylde både kravet om strøelse og kravet om beskæftigelses- og rodemateriale. De materialer, der kan anvendes som både strøelse og beskæftigelses- og rodemateriale, er f.eks. halm, spåner og savsmuld. Hvis kravet om strøelse er opfyldt, så anses kravet om beskæftigelses- og rodemateriale også for opfyldt. Det modsatte er dog ikke altid tilfældet, da beskæftigelses- og rodemateriale ikke nødvendigvis skal fordeles ud over hele det faste eller drænedede gulv.
- For smågrise og slagtesvin ved udbrud af halebidning. For uddybning se afsnit 5.
- For pattegrise frem til fravæning kan foder tildelt direkte på gulvet, anvendes som beskæftigelses- og rodemateriale. (se 3.1.10).

2 Materialer, tildeling og mængde

I det følgende defineres hvilken slags materialer der ifølge Fødevarestyrelsens vurdering opfylder kravet til beskæftigelses- og rodematerialer. Desuden angives retningslinjer for mængde og tildelingsmåde.

2.1 Materialer

Det fremgår, som tidligere nævnt af forarbejderne til § 5 i lov om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin, at det må antages, at materialet skal være manipulerbart, hvis det skal opfylde kravet om rodemateriale eller kombinationen beskæftigelses- og rodemateriale.

Som nævnt følger det af bilaget til svinedirektivet, at materiale eksempelvis kan bestå af ”halm, hø, træ, savsmuld, svampekompost, tørv eller en blanding heraf”.

På baggrund af direktivets eksempler og forarbejderne til § 5 i lov om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin har Fødevarestyrelsen vurderet, at beskæftigelses- og rodemateriale er af naturmaterialer, og at følgende materialer, ud over de i direktivet nævnte eksempler kan betragtes som beskæftigelses- og rodemateriale:

- Andre manipulerbare og deformerbare materialer f.eks. reb (sisal og hamp).
- Naturmaterialer som f.eks. muld, kompost og pektinaffald kan også anvendes som beskæftigelses- og rodemateriale.
- Foder, der tildeles i automater, som skal manipuleres for at få små mængder foder ud, kan anvendes som rodemateriale, men ikke som beskæftigelsesmateriale (se afsnit 2.2.)

Følgende materialer kan, efter Fødevarestyrelsens vurdering, hverken anvendes til beskæftigelses- eller rodemateriale, uanset hvordan og i hvilken mængde de tildeles:

- Metalkæder, plastbolde, plastredskaber, kunstige gummigrisehaler, bildæk og lignende.
- Materiale, der er så tilsølet, at det er uinteressant for svinene, kan heller ikke opfylde kravet om beskæftigelses- eller rodemateriale.
- Materialer der størrelsesmæssigt ikke passer til svinene, f.eks. store trækævlere til smågrise, da dyrene ikke på tilstrækkelig vis er i stand til at bide/tygge i det.

- Materialer som kan bringe dyrenes sundhed i fare, jf. dyreværnslovens § 1², og materialer som er til fare for fødevarer sikkerheden, jf. gældende fødevarelovgivning. Dette indebærer, at f.eks. aviser og imprægneret eller på anden måde behandlet træ ikke kan anvendes som beskæftigelses- eller rodemateriale.

2.2 Tildeling

Det fremgår, som tidligere nævnt, af forarbejderne til § 5 i lov om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin, at det må antages, at materialet skal tildeles på gulvet, hvor dyrene kan rode i det, hvis det skal opfylde kravet om rodemateriale eller kombinationen beskæftigelses- og rodemateriale.

”På gulvet” må forstås sådan, at betingelsen i hvert fald er opfyldt, hvis beskæftigelses- og rodematerialet tildeles på gulvniveau, f.eks. en trækævla, der i hele sin udstrækning ligger på gulvet (fastgjort i kæde eller fritliggende) eller halm (evt. i sammenpressede blokke), der tildeles på gulvet. Desuden er det Fødevarerstyrelsens vurdering, at lodrette holdere med tildeling af halm, spagnum eller andet materiale i sammenpressede blokke, der berører gulvet og hvor indholdet er tilgængeligt på gulvet, samt trælægter / trærafter, der berører gulvet, således at svinene kan manipulere materialet kan anses som både beskæftigelses og rodemateriale (se afsnit 3.1.8).

”På gulvet” må endvidere anses for opfyldt, hvis halm tildeles i en automat eller hæk, hvorfra svinene kan hive halmen ud og rode i det. For at kravet om beskæftigelses- og rodemateriale kan opfyldes ved at tildele halm i en automat eller hæk, må automaten eller hækken være indstillet således, at svinene har mulighed for at hive halm ud. Halm fra halmautomater eller halmhække kan anses som beskæftigelses- og rodemateriale uafhængigt af gulvets udformning.

Det er Fødevarerstyrelsens vurdering, at såfremt der anvendes reb af naturmaterialer som beskæftigelses- og rodemateriale, skal det som udgangspunkt tildeles på en måde, så hele rebet eller dele deraf ligger på gulvet, så svinene kan rode i det på gulvniveau. Det er endvidere Fødevarerstyrelsens vurdering, at reb, der hænger og ikke rører gulvet, kun kan anses som beskæftigelsesmateriale. Der skal derudover tildeles rodemateriale for, at kravet om beskæftigelses- og rodemateriale kan anses som opfyldt.

Antagelsen om, at rodemateriale skal tildeles på gulvet, må anses for at være respekteret, hvis der er permanent adgang til tørfoder tildelt i en automat, som svinene skal manipulere med for at få

² Dyreværnsloven nr. 386 af 6. juni 1991

foderet ud, og såfremt automaten kun frigiver tilpas små mængder foder ad gangen, således, at de næste grise skal manipulere med automaten igen for at få foder ud.

Foderet tildeles på en flade i eller lidt over gulvhøjde, så svinet – stående i sin naturlige stilling og med hovedet rettet nedad – kan rode i foderet. Det accepteres, at den del af automaten som grisene skal manipulere for at få foderet ud, er hævet et stykke over gulvet. Foder alene kan dog efter Fødevarestyrelsens vurdering ikke anses som beskæftigelsesmateriale. Foder fra automaten må derfor altid anvendes sammen med et materiale, der kan opfylde svinets behov for beskæftigelse, jf. dog afsnit 3.1.10.

2.3 Mængde

Det fremgår af lovene om indendørs hold af drægtige søer og gylte og om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin samt svinebekendtgørelsen, at svinene skal have permanent adgang til beskæftigelses- og rodematerialer.

Kravet om permanent adgang indebærer efter Fødevarestyrelsens vurdering, at det til enhver tid er tydeligt, at der anvendes materiale, dog skal mængden vurderes ud fra tildelingstidspunktet.

Desuden skal der være så meget beskæftigelses- og rodemateriale i stien, at en passende andel af svinene kan rode i det og beskæftige sig med det samtidigt. Dette skyldes, at de svin, der befinder sig i umiddelbar nærhed af, et svin der eksempelvis roder, på grund af social facilitering, vil blive motiveret til at udføre den samme adfærd. Der er efter Fødevarestyrelsens vurdering derimod ikke krav om, at der til enhver tid skal være tilstrækkeligt materiale til, at samtlige svin i stier med flere dyr kan rode m.v. på én gang. Dyr som opstaldes enkeltvis skal ligeledes tildeles materiale, således at det enkelte dyr permanent har adgang til det.

Fødevarestyrelsens vurdering af, hvilken mængde beskæftigelses- og rodematerialet der bør gives for at leve op til lovens krav fremgår af nedenstående. Det skal præciseres, at mængdeangivelsen alene er vejledende, og at den ikke må erstatte en konkret faglig vurdering:

- I en typisk sti med 18 dyr anses eksempelvis to stykker træ, to grene, to blokke af sammenpresset materiale (f.eks. halm, savsmuld eller spagnum), to lodrette holdere, to reb eller to Spanske ryttere tildelt på gulvet for at være tilstrækkeligt beskæftigelses- og rodemateriale. Dette gør sig også gældende, når der kun er tale om beskæftigelsesmateriale. Hvis der derimod i en sti er en tørfoderautomat, som kun frigiver tilpas små mængder foder af gangen, og på den måde fungerer som rodemateriale, bør der som minimum derudover være to elementer, der udgør det for beskæftigelsesmateriale.

- Hvis der er færre end 18 dyr i en sti, kan der efter Fødevarestyrelsens vurdering, under hensynstagen til stuedformningen og ved en vurdering af adfærd, herunder aggression og halebidning i stien, i mindre grad fraviges fra de angivne mængder, således at der som udgangspunkt kan anvendes eksempelvis et stykke træ, en gren, en blok af sammenpresset materiale (f.eks. halm, savsmuld eller spagnum), en holder, et reb eller en spansk rytter til 9 grise.
- Ved flere end 18 grise i stien tilpasses mængden af materiale i stien under hensynstagen til stuedformningen og ved en vurdering af adfærd, herunder aggression og halebidning i stien.
- Afstanden mellem materialerne (eksempelvis to træklodser eller lodrette holdere til træ) bør være således, at to grupper dyr kan beskæftiges samtidig, uden at der opstår konflikter om adgang til ressourcerne. Dette indebærer efter Fødevarestyrelsens vurdering, at der som udgangspunkt mindst bør være 40 cm mellem to stykker materiale.

3 Eksempler på materialer der opfylder kravene til beskæftigelsesmateriale, rodemateriale og en kombination af beskæftigelses- og rodemateriale

I det følgende anføres en række eksempler på, hvordan kravet om beskæftigelses- og rodemateriale, efter Fødevarestyrelsens vurdering opfyldes. De forskellige materialer kan kombineres på forskellige måder.

Som nævnt indledningsvis beror vurderingen altid på et konkret fagligt skøn, og den endelige afgørelse af, om kravet konkret er opfyldt, henhører under domstolene. Det er imidlertid Fødevarestyrelsens vurdering, at kravet som udgangspunkt må anses som opfyldt i nedenstående situationer.

3.1 Materialer som kan opfylde kravene om både beskæftigelses- og rodemateriale

Der findes mange forskellige typer af beskæftigelses- og rodemateriale til svin, men i og med, at materialet anses for at være mest stimulerende, hvis det er varieret, manipulerbart, kan tygges i stykker og evt. ædes, så anser Fødevarestyrelsen halm som værende et af de beskæftigelses- og rodematerialer, som anvendes pt., der har de bedste egenskaber.

3.1.1 Dybstrøelse

Dybstrøelse vil som udgangspunkt altid opfylde kravet om beskæftigelses- og rodemateriale. Strøelsen må dog ikke være så tilsølet, at svinene ikke har interesse for at rode i det.

3.1.2 Halmhæk

Ved en halmhæk forstås i denne vejledning en indretning til tildeling af halm, hvor svinene kan trække halm ud, og hvor den del af halmen, som grisene ikke umiddelbart æder, falder direkte på gulvet eller ned i foderkrybben i gulvniveau.

Der skal altid være halm i hækken. Halmhækken er konstrueret/indstillet, så der kan trækkes så meget halm ud, at en passende andel af grisene kan være beskæftiget med det samtidig. Brugen af halmhæk som beskæftigelses- og rodemateriale er uafhængig af gulvets udformning.

3.1.3 Halmautomat

Ved en halmautomat forstås i denne vejledning en indretning til tildeling af halm, hvor svinene kan trække halmen ud og hvor den del af halmen som grisene ikke umiddelbart æder, falder ned i bunden af automaten.

For at en passende andel af grise har adgang til halmautomaten, bør automaten som udgangspunkt være mindst 60 cm bred. Der skal altid være halm i halmautomaten, og den skal være indstillet, så svinene kan trække halmen ud.

Hvis automaten er placeret i et hjørne eller i nærheden af andet inventar, som kan forhindre adgang til automaten fra 3 sider, bør den som udgangspunkt være mindst 80 cm bred.

3.1.4 Dispenser til snittet halm, halm-, træpiller e.l.

Ved en dispenser forstås i denne vejledning en indretning til tildeling af snittet halm, halmpiller, træpiller e.l. Dispenseren er udstyret med en lille ”udløser” som, når den bliver manipuleret, doserer tilstrækkelige portioner af materiale ud.

Dispenseren kan efter Fødevarestyrelsens vurdering opfylde kravet om både beskæftigelses- og rodemateriale, hvis der er en krybbe, en plade eller fast gulv under, hvorpå grisene kan rode med materialet.

3.1.5 Tildeling på gulvet af løst materiale i form af f.eks. halm, spåner, spagnum, savsmuld, muld, kompost, træflis eller pektinaffald.

Materialet må ikke være så tilsølet, at svinene ikke er interesserede i at rode i det.

3.1.6 Halm, spagnum, savsmuld eller lignende i sammenpressede blokke, fritliggende træ eller grene, herunder fx "Spanske ryttere" eller lignende tildelt på gulvet

Materialet må ikke være så tilsølet, at svinene ikke har interesse for at rode med det (vedr. mængde se afsnit 2.3). Materialet skal være tilpasset dyrenes størrelse og hvis der anvendes træ, skal det være blødt træ (f.eks. gran, birk, fyr, poppel). Træsarter som f.eks. eg, ask og eksotiske træarter anses ikke som bløde.

3.1.7 Træklods eller gren i kæde eller i vippeanordning mellem to stier samt træklodser fastgjort på inventar

Klodserne skal være af blødt træ (f.eks. gran, birk, fyr, poppel). Hvis træet ophænges i en kæde, evt. i vippeanordning mellem to stier, skal træet kunne ligge på gulvet i begge stier samtidigt, for at det kan udgøre både beskæftigelses- og rodemateriale. Træet må ikke være så tilsølet, at svinene ikke har interesse for det (vedr. mængde se afsnit 2.3). Materialet skal være tilpasset dyrenes størrelse.

Klodser, som er fastgjort på inventaret, har mindre bevægelighed ift. løstliggende klodser. Derfor, bør klodserne have en bevægelighed, udformning og en størrelse, så grisene kan få fat på klodsen og deformere den ved at tygge i den.

3.1.8 Lodret holder med tildeling af halm, spagnum eller andet i sammenpressede blokke eller trælægter/trærafter

Materialet skal kunne bevæges rundt på gulvniveau. Det er Fødevarestyrelsens vurdering, at kravet om både beskæftigelses- og rodemateriale er opfyldt, hvis følgende er tilgodeset (se også afsnit 3.3.2.):

- Holderens diameter eller korteste side bør som udgangspunkt mindst være 10 cm.
- Når et træstykke (en trælægte eller trærafter) anvendes, bør træstykket som udgangspunkt have en bevægelsesfrihed svarende til, at der ville kunne placeres 3 tilsvarende stykker træ i holderen på en gang
- Når der er placeret et stykke træ i holderen, skal dette kunne roteres rundt i holderen
- Materialet skal være tilpasset dyrenes størrelse, og hvis der anvendes træ, skal det være blødt.(f.eks. gran, birk, fyr, poppel).

- Holderens underside bør som udgangspunkt være placeret mindst 25 cm over gulvniveau uanset om der benyttes spiraler, rør, jernholdere eller andet.
- Afstanden mellem to lodrette holdere bør være således, at to grupper dyr kan beskæftiges samtidig, uden at der opstår konflikter om adgang til ressourcerne. Dette indebærer efter Fødevarestyrelsens vurdering, at der som udgangspunkt mindst bør være 40 cm mellem to holdere.

3.1.9 Reb

Reb skal ophænges eller tildeles på anden måde, så en del af eller hele rebet ligger på gulvet. Rebene må dog ikke være så tilsløede, at svinene ikke har interesse for at rode med dem. Rebets levetid kan evt. forlænges ved at binde knuder på det (vedr. mængde se afsnit 2.3).

3.1.10 Foder på gulv

Fødevarestyrelsen vurderer, at alene ved pattegrise, og som udgangspunkt kun frem til fravæning, kan foder på gulvet anses som beskæftigelses- og rodemateriale. Dette skyldes, at grisene på dette stadie endnu ikke har fuldt udviklet fødesøgnings- og undersøgelsesadfærd. Undersøgelser har vist, at pattegrise allerede fra første leveuge er motiverede for at udføre rodeadfærd, og at denne motivation stiger over de følgende leveuger. Dermed stiger også kravet til beskæftigelses- og rodematerialets kompleksitet, idet svinene ikke alene undersøger omgivelserne for at finde føde, men også for at indhente oplysninger om deres omgivende miljø og lære dette at kende.

3.2 Materialer der alene kan opfylde kravet om rodemateriale (dvs. skal suppleres med beskæftigelsesmateriale)

3.2.1 Tørfoder

Tørfoder tildelt i automat kan udgøre det for rodemateriale, hvis det tildeles som beskrevet i afsnit 2.2. Foder alene anses ikke for at kunne opfylde kravet om beskæftigelsesmateriale, dog undtaget jf. afsnit 3.1.10.

3.3 Materialer som alene kan opfylde kravet om beskæftigelsesmateriale (dvs. skal suppleres med rodemateriale)

3.3.1 Reb

Hvis reb ophænges, så det ikke rører gulvet anses rebet alene for beskæftigelsesmateriale (og ikke rodemateriale).

3.3.2 Lodret holder med tildeling af halm, spagnum eller andet i sammenpressede blokke eller trælægter/trærafter

En holder med lodret tildeling af halm, spagnum eller andet naturmateriale i sammenpressede blokke eller træ, der ikke er i overensstemmelse med retningslinjerne i afsnit 3.1.8, anses alene som beskæftigelsesmateriale. Der skal altid være blokke eller rimelige rester (vurderet ud fra tildelingstidspunktet) heraf i automaten. Materialet skal være tilpasset dyrenes størrelse.

3.3.3 Træ eller grene, der ikke ligger på gulvet (f.eks. i vippeanordning med kort kæde eller ophængt)

Der skal anvendes blødt træ, som dyrene kan bide i stykker. Materialets dimensioner og beskaffenhed skal tilpasses dyrenes størrelse.

4 Sammenfatning

Nedenfor er en oversigt over materialer, der af Fødevarestyrelsen anses henholdsvis for at kunne udgøre beskæftigelses- og rodemateriale, kun beskæftigelsesmateriale eller kun rodemateriale. Dvs. at i de to sidstnævnte tilfælde vil materialerne skulle suppleres med andet materiale, så svinets behov for såvel fødesøgnings- som beskæftigelsesadfærd opfyldes. Om materialer, tildeling og mængde se afsnit 2.

	Rode- materiale	Beskæftigelses- materiale	Behov for supplering
Dybstrøelse	X	X	
Halm i halmhæk	X	X	
Automatisk tildeling af halm eller lignende materiale, eks. halmautomat	X	X	
Manuel tildeling af løst materiale på gulvet, eks.: halm, spåner, spagnum, savsmuld, muld, kompost, træflis eller pektinaffald	X	X	
Automat med materiale i små piller eller i snittet form, eks.: snittet halm, halmpiller eller træpiller	X	X	
Materiale i sammenpressede blokke tildelt på gulvet, eks.: sammenpresset halm, spagnum og savsmuld	X	X	
Fritliggende træklodser/grene tildelt på gulvet, eks.: ”Spanske ryttere”, træklodser i kæde eller vippeanordning og træklodser fastgjort til inventar	X	X	
Holder med sammenpresset materiale eller træ der er i overensstemmelse med retningslinjerne angivet i afsnit 3.1.8	X	X	
Reb – ligger på gulvet	X	X	
Tørfoder i automat	X		X
Reb - ligger <i>ikke</i> på gulvet		X	X
Holder med sammenpresset naturmateriale eller træ der ikke er i overensstemmelse med retningslinjerne angivet i afsnit 3.1.8		X	X
Træklodser/grene - ligger <i>ikke</i> på gulvet		X	X

5 Ved udbrud af halebidning

Ved udbrud af halebidning er især § 20 i bekendtgørelsen om beskyttelse af svin relevant. Af denne paragraf fremgår det, at ”ud over de foranstaltninger, der normalt træffes for at forhindre halebidning og andre uvaner, samt for at svinenes adfærdsmæssige behov skal kunne tilfredsstilles, skal alle svin have permanent adgang til en tilstrækkelig mængde halm eller andet manipulerbart materiale, der kan opfylde deres behov for beskæftigelses- og rodemateriale”.

De omstændigheder, der bevirker, at det enkelte fravænnings- eller slagtesvin udvikler halebidningsadfærd, er relateret til dens aktuelle motivationelle tilstand, som igen er influeret af faktorer, der vedrører både det enkelte svin (såsom race, køn og alder), og faktorer der vedrører det omgivende miljø som f.eks. mangel på beskæftigelses- og rodemateriale, træk, temperatur, belægningsgrad m.m..

Er svinene opstaldet i et miljø der ikke er optimalt, eksempelvis fordi svinene mangler mulighed for at udføre undersøgende adfærd eller regulere deres kropstemperatur, kan det enkelte svin opleve frustration og som følge deraf udvikle halebidningsadfærd.

Ofte vil der være mere end én enkelt årsag til et udbrud af halebid, men hvis belastningen af en enkeltstående faktor er stor nok, kan den formentlig alene udløse halebidning. Således peger flere undersøgelser på, at mangel på beskæftigelses- og rodemateriale er en af de udslagsgivende faktorer i forbindelse med udvikling af halebidning.

Ved udbrud af halebid skal årsagen forsøges fastlagt og problemet eller problemerne skal søges løst hurtigst muligt.

Følgende bør overvejes af besætningsejeren i forbindelse med et udbrud:

- Er der træk i stien?
- Er der fodringsfejl?
- Belægningen i stien?
- Har der været sygdom i stien?
- Er der utilstrækkelig vandforsyning?
- Mangler dyrene mulighed for temperaturregulering?
- Mangler dyrene beskæftigelses- og rodemateriale?

20. marts 2013

Det skal endvidere overvejes af den besætningsansvarlige, om det beskæftigelsesmateriale, der er tildelt i stien er tilstrækkeligt, eller om yderligere (eller andet) beskæftigelses- og rodemateriale kan afhjælpe problemet. Tildeling af nye typer af beskæftigelses- og rodemateriale kan med sin nyhedsværdi være med til at dæmme op for et udbrud af halebid, da fokus flyttes fra halerne. Vigtigst er det dog at reagere med det samme, så er der en større chance for succes.

Endelig skal den besætningsansvarlige sørge for at skille halebider og halebidte svin ad. Samt straks tage stilling til hvorvidt det halebidte svin skal i behandling og / eller eventuelt flyttes til sygesti.

6 Generelt

Billedeksempler som er optaget i Fødevarestyrelsens ”positivliste” kan findes på Fødevarestyrelsens hjemmeside: <http://www.foedevarestyrelsen.dk/Selvbetjening/Guides/Sider/Rode--og-beskaeftigelsesmateriale-til-svin.aspx>